

Tilburg University

Zelfdoding (repliek op G. den Hartogh)

Cobben, P.G.

Published in:
Filosofie Magazine

Publication date:
1995

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Cobben, P. G. (1995). Zelfdoding (repliek op G. den Hartogh). *Filosofie Magazine*, 4(4), 4.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Zelfdoding

In het aprilnummer maakt Govert den Hartogh enkele kanttekeningen bij mijn essay over hulp bij zelfdoding. Zijn weergave van mijn positie is dermate misleidend, dat reactie op zijn plaats is.

Niemand kan de zekerheid hebben of zijn psychische lijden in absolute zin ondraaglijk is. Daarom verkeert iedereen die een verzoek krijgt tot hulp bij zelfdoding uiteindelijk, nadat alle andere hulp pogingen gefaald hebben, in een tragisch dilemma. Wat hij ook doet, nooit heeft hij de zekerheid dat het goed is. Helpt hij niet, dan laat hij misschien iemand in de kou staan die werkelijk ondraaglijk lijdt. Helpt hij wel, dan voegt hij zich misschien naar een oordeel dat misschien minder absoluut is dan het lijkt. Het helpt hier niets om te verwijzen naar de eisen van barmhartigheid. Iemand die - zoals Den Hartogh - deze eisen meent te kunnen bepalen, claimt goddelijke kennis. Wie wenst hier dan zekerheden en begeeft zich in de ijle sferen van het absolute recht?

Met dit alles is overigens nog niets gezegd over het recht op zelfdoding. Het geschetste dilemma is een moreel dilemma.

Uit de hele reactie van den Hartogh spreekt dat hij de betekenis van het elementaire onderscheid tussen recht en moraal niet inziet. Anders dan in zijn artikel in *Trouw*, stelt hij nu dat het zelfbeschikkingsrecht de beslissing van hulp bij suïcide niet kan dragen. Het 'mag' (in morele zin) alleen als 'iemand's meest wezenlijke belangen' daarmee gediend zijn. Een dergelijke formulering is in de eerste plaats een platte tautologie (datgene is moreel toegestaan wat moreel het meest wezenlijke is). In de tweede plaats omzeilt ze het morele probleem (de vraag is immers wanneer je moreel gezien de zekerheid kunt hebben dat zelfdoding het meest wezenlijke belang is). En in de derde plaats gaat de discussie er juist over hoe de morele problematiek zich tot het recht verhoudt.

Ik heb niet de onzinnige opvatting verdedigd dat het logisch on-

mogelijk is de dood boven het leven te prefereren. Wel beweer ik dat het recht zelfmoord niet als recht kan erkennen zonder in logische tegenspraak met zichzelf te komen. Het recht kan niet tot recht maken wat de mogelijkheid van het recht teniet doet: het recht kan als uitdrukking van de vrije wil niet het niet willen van de vrije wil tot recht maken.

Evenmin hanteer ik het 'eigenaardige rechtsbegrip' dat Den Hartogh mij in de schoenen schuift. Ik meen geenszins dat 'recht de functie heeft de mens tot volledige ontplooiing te brengen'. Integendeel: ik heb het domein van het recht juist gerelativeerd door het in verhouding te stellen tot het domein van de moraal. Het recht behoort in dienst te staan van de vrijheidsverwerklikking van de mens, maar kan hier principieel niet mee samenvallen. Het werkelijke individu is niet alleen rechtssubject, maar ook moreel subject.

Wie niet onderkent dat recht en moraal steeds in hun onderlinge verhouding gedacht moeten worden, blijft niet alleen gebonden aan het simplistische schema van Isaiah Berlin, dat positieve en negatieve vrijheid als onverenigbare grootheden naast elkaar stelt. Kwalijker is dat deze nalatigheid onvermijdelijk leidt tot een totalitaire positie, die hetzij het recht, hetzij de moraal verabsoluteert.

Den Hartoghs 'eisen van barmhartigheid' drukken niets anders uit dan het moralisme van iemand die het ultieme inzicht pretendeert te hebben in wat barmhartig in een concrete situatie betekent. Zijn met de mond beleden

tolerantie blijkt niets anders te zijn dan een loze geloofsbelijdenis.

Paul Cobben, Amsterdam (NL)